

Οινοχώρι Παρνασσίδος (07-12-2024)

«Είναι μικρός ο τόπος μας, αλλά η Παράδοση του είναι τεράστια», έγραφε ο Γιώργος Σεφέρης.

Η λαϊκή φαντασία οργίαζε με τις διηγήσεις της μάνας για το γιγάντιο δέντρο που στηρίζει τη γη, σύμβολο του ζωοδότη ήλιου που αντιμάχεται το σκότος του χειμώνα. Γιατί φως σημαίνει ζωή, ελπίδα. Τότε, τη παραμονή των Χριστουγέννων ως τα Θεοφάνεια που έφευγαν κυνηγημένα, εμφανίζονταν κάτι ξερακιανά μαυριδερά πλάσματα που οι γιαγιάδες αποκαλούσαν αερικά, καρκατζέλια, σκαρικατζέλια... Οι καλικατζαροι, με τη κοινή τους ονομασία, σαλατηδούν και τριγυρνούν στους δρόμους, όλο το Δωδεκαήμερο. Καμιά φορά, τρυπώνουν και στο τζάκι, μα καθώς εκείνα δεν αντέχουν τη μυρωδιά, οι νοικοκυραίοι φροντίζουν να καίνε λιβάνι ή φράσσουν με πανιά τη καμινάδα.

Ζουν όλο το χρόνο στα σωθικά της γης, παλεύοντας να κόψουν το δέντρο που τη βαστά. Κι όταν μένει μόνο μια κλωστή για να κοπεί το νήμα της ζωής του κόσμου, έρχεται η Παραμονή των Χριστουγέννων, τότε τρέχουν να περάσουν τις μέρες αυτές με τους ανθρώπους για να τους τυραννήσουν με τις ζαβολιές τους.

Οι προνοητικές νοικοκυρές δεν αφήναν ποτέ φαγητό στο τζάκι ξεσκεπάστο μη τυχόν κατέβουν οι καλικάντζαροι και το μαγαρίσουν. Στο μύλο δεν πήγαιναν ν' αλέσουν, φρόντιζαν από πριν να μη τους λείψει αλεύρι αυτές τις μέρες.

Το παραμύθι της Μάρως που πήγε στο μύλο ν' αλέσει τέτοια μέρα το διηγούνταν όλες οι μανάδες στα παιδιά κι εκείνα το είχαν μάθει απ' έξω...

Εφταναν τα Φώτα με τον Αγιασμό. Ο ευλαβικός παπάς έπαιρνε ένα ένα τα σπίτια, στη σειρά, ραντίζοντας με ένα κλαδάκι βασιλικού και το σταυρό στο χέρι. Κείνη τη μέρα που το Φως νικά το σκοτάδι, ήταν που τα αερικά έφευγαν τρέχοντας κυνηγημένα τραγουδώντας:

« Φεύγετε, να φεύγουμε
γιατί έφτασε ο τουρλόπαπας
με την αγιαστούρα του
και με την βρεχτούρα του!»

Πρωί πρωί, τη Πρωτοχρονιά, οι χωριανοί πήγαιναν στη βρύση για το παραδοσιακό έθιμο του «ταίσματος» της. Ο κάτω Μαχαλάς επέλεγε τη Κατέρω, ο πάνω πήγαινε στη πηγή στο Κεφαλόβρυσο. Εκεί, άνοιγαν τη ζύλινη κάνουλα και έριχναν μέσα στη γούρνα χρήματα, φασόλια, ρεβύθια, κάστανα, μήλα, ό, τι είχε ο καθένας. Ο πρώτος που θα πήγαινε στη βρύση θα ήταν ο πιο τυχερός. «Όπως τρέχει το νερό, έτσι να τρέχουν τα λεφτά, η σοδειά, η υγεία!», εύχονταν φωναχτά για το καλό του καινούργιου χρόνου. Και τα κορίτσια όμως βιάζονταν να πάνε για το «αμίλητο νερό», που έφερναν πίσω στο σπιτικό τους με τα κανάτια, αμίλητες, για το καλό ποδαρικό.

Το βράδι της παραμονής της Πρωτοχρονιάς μαζεύονταν στο μαγαζί κι έπαιζαν τριανταένα, φραγκοδίφραγκα, μέχρι τάλληρο για να δοκιμάσουν τη τύχη τους.

Τη Πρωτοχρονιά, έφτιαχναν τη πίτα την αηβασιλιάτικη , συνήθως σε ένα μεγάλο ταψί που ύστερα θα έκοβε σε κομμάτια ο πρεσβύτερος της οικογένειας. Εβαζαν μέσα ένα νόμισμα, αλλά μαζί μ' αυτό κι ένα κομμάτι από κλήμα ή ένα άχυρο για τη καλή σοδειά της νέας χρονιάς. Τη σταύρωναν τρεις φορές, τη στριφογύριζαν με το ταψί και την έκοβαν. Οποιος τα έβρισκε στο κομμάτι του ήταν ο τυχερός στα χρήματα, στ' αμπέλια, στα χωράφια.

Ολες τις μέρες που ήταν γιορτές, πήγαιναν βίζιτες στους εορτάζοντες. Ξεκινούσαν παρέες-παρέες , από το κάτω Μαχαλά στον πάνω. Ανήμερα τα Χριστούγεννα, πήγαιναν στους Χρήστους, τη Πρωτοχρονιά, στους Βασίληδες και τις Βασιλικούλες. Η νοικοκυρά περίμενε στη πόρτα και τους καλωσόριζε. Τρώγανε και πίνανε. Ανοίγανε τα γιοματάρια. Τραγουδούσαν και χόρευαν. Γλεντούσαν με τη καρδιά τους ανοιχτή, διώχνοντας τις έγνοιες. Τα σπίτια γίνονταν μια αληθινή ζεστή φωλιά!

Κι έξω, ας έριχνε όσο χιόνι ήθελε!

(Πηγές: - Η εφημερίδα του Συλλόγου Οινοχωριτών Παρνασσίδος, - μαρτυρία της θείας Γιούλας Σταθιά, το γένος Παπαπαναγιώτου -ελληνική λαογραφία.

Τζούλη Κωνσταντινοπούλου (Πρόεδρος Συλλόγου Οινοχωριτών Παρνασσίδος)